

לשרה ולבכתה" - ומיד אחריהן באות המילים "ויקם אברהם מעל פני מתו".

8. בראשית פרק יט, כו
(כו) ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח:

9. שיג ושיח חלק א הרב יונתן זקס עמוד 53
על אשת לוט מסופר במפורש שהביטה לאחור, אל ערי המישור הנהפכות בגופרית ובמלח, בניגוד להנחייתם הברורה של המלאכים. בן רגע היתה לנציב מלח: ושמה זו דרכה הצורית של התורה לתאר כיצד קופא על מקומו אדם המום זוועות מוכה הלם ויגון

10. בראשית (פרשת וירא) פרק יט פסוק לא - לב
(לא) ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו פדרך כל הארץ: (לב) לכה נשקה את אבינו ונשקה עמו ונחיה מאבינו זרע:
רש"י

ואיש אין בארץ - סבורות היו שכל העולם נחרב כמו בדור המבול:

11. רמב"ן בראשית (פרשת וירא) פרק יט פסוק לב
(לב) וטעם ונחיה מאבינו זרע - באולי כי אמרו נעשה אנחנו המעשה הראוי לנו, כי ירחם האלקים ונוליד זכר ונקבה ויתקיים העולם מהם, כי עולם חסד יבנה (תהלים פט ג), ולא לחנם הצילנו ה'. והנה היו צנועות ולא רצו לאמר לאביהם שישא אותן, כי בן נח מותר בבתו (סנהדרין נח ב). או שהיה הדבר מכווער מאד בעיני הדורות ההם ולא נעשה כן מעולם, וכן רבותינו בהגדות מגנים את לוט מאד

12. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כג עמוד ב
א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרח: לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל למלכו'. (כלומר: נשתלבה הבכירה בישראל ארבעה דורות קודם לאחותה, שהרי מרות "המואביה" נולד עובד, והוא הוליד את ישי, והוא הוליד את דוד, והוא הוליד את שלמה, ושלמה נשא את נעמה ה"עמונית", הרי שקדמה בארבע דורות, שהן: עובד, ישי, דוד ושלמה.)

13. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כג עמוד ב
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: מנין שאין הקדוש ברוך הוא מקפח אפילו שכר שיחה נאה? דאילו בכירה דקריתיה מואב, א"ל רחמנא: אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה, מלחמה הוא דלא אבל צעורי צערינן, ואילו צעירה דקריתיה בן עמי, אמר ליה: אל תצורם ואל תתגר במ, אפילו צעורי לא תצערינן כלל.

14. מכללת הרצוג אתר דעת
בנות לוט חשבו לתומן שלאחר הפיכת סדום העולם כולו נכחד, ורק בהן תלוי המשך האנושות. הן שכבו עם אביהן מתוך מטרה אחת: להמשיך ולקיים את המין האנושי. אולם דא עקא: הבת הבכירה קראה לבנה על שם המעשה ולא על שם היעד, ובכך הסגירה את כוונותיה, שבשעת מעשה התכוונה לשם גילוי עריות, גם אם היעד היה חיובי. לפיכך קיבלו צאצאיה מעמד נמוך יותר.
לא כן הבת הצעירה, שקראה לבנה על שם המטרה: יצירת עם. בכך היא הגדירה למפרע את המעשה ואת דרגתה הרוחנית בשעת מעשה, שהצליחה להתמקד רק במטרה החיובית ולא ברגעי ובשלילי. לפיכך זכו בניה למעמד גבוה יותר, ובני ישראל הצטוו לכבדם.

בס"ד

חיי שרה - ואנחנו קמנו ונתעודד

1. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק א - ב
(א) ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה: (ב) ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה:
רש"י
שני חיי שרה - כלן שוין לטובה:

2. דעת זקנים מבעלי התוספות בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק א
(א) ויהיו חיי. כי תשעים שנה היתה בלא בנים ומי שאין לו בנים חשוב כמת. וחשוב מתשעים שנה עד סוף ימיה שהיו קכ"ז יעלו ל"ז כמנין ויהיו:

3. ספורנו בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ב
(ב) ותמת שרה. אחר שנולדה רבקה הראויה למלאת מקום שרה ושנודע זה לאברהם מתה שרה כאמרם ז"ל שאין צדיק נפטר מן העולם אלא אם כן נולד צדיק כמותו שנאמר וזרח השמש ובא השמש (קהלת א, ה) (ב"ר נח, ב):

4. רש"י בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ב
לספוד לשרה ולבכתה - ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחה נשמתה ממנה ומתה

5. בראשית (פרשת וירא) פרק כב פסוק כ
ויהי אחרי הדברים האלה יגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם הוא בנים לנחור אחיך:
רש"י

בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, בשרו הקדוש ברוך הוא שנולדה רבקה בת זוגו, וזהו אחרי הדברים האלה הרהורי דברים שהיו על ידי עקידה:

התנהלות אברהם אחרי פטירת שרה

6. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ב - ג
(ב) ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה: (ג) ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר:
בעל הטורים
ולבכתה. כ"ף קטנה, שלא בכה אלא מעט

7. שיג ושיח חלק א הרב יונתן זקס עמוד 52
מה עושה אדם בן 137 - התורה קוראת לו "זקן בא בימים" - אחרי טראומה כזו ואבדון כזה? לו סופר לנו שהוא בילה את שארית ימיו בעצבות ובהתבוססות בזיכרונות, לא היינו מופתעים. הוא עשה כל מה שאלוקים ביקש ממנו, אך קשה לומר שקיבל כל מה שאלוקים הבטיח לו. שבע פעמים הובטח לו ארץ כנען, אך כששרה מתה לא היו לאברהם בכל הארץ אפילו ארבע אמות כדי לקבורה. ה' הבטיח לו זרע רב ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים, גוי גדול, המון גויים - אך רק בן אחד נולד לו כממשיך הברית, יצחק, שכמעט נשרף על המזבח, ושבגיל 37 עוד לא מצא לו אשה. לאברהם היו כל הסיבות שבעולם לשבת ולרחם על עצמו. אבל הוא לא עשה זאת באחד הרצפים המילוליים המופלאים ביותר בתורה מתואר אבלו של אברהם בחמש מילים, "ויבא אברהם לספד

נמצא אפוא, כי שכר 'שיחה נאה' פירושו שכר על מעלה רוחנית, הבאה לידי ביטוי ב'שיחה'. זוהי מעלת סוד המורכבות, ויכולת ההפרדה בין רע לטוב, להתמקד בטוב ולהתעלם מן הרע.

הדרך לקום - להתחזק באמונה

15. שמואל א פרק ל פסוק א - ו

(א) וְיְהִי בַבַּא דָּוִד וְאֶנְשֵׁי צִקְלָג בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְעַמְלָקִי פָּשְׁטוּ אֶל נֶגֶב וְאֶל צִקְלָג וַיִּפּוּ אֶת צִקְלָג וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָהּ בָּאֵשׁ: (ב) וַיֵּשְׁבוּ אֶת הַנְּשִׁים אֲשֶׁר בָּהּ מִקְטָן וְעַד גְּדוֹל לֹא הִמִּיתוּ אִישׁ וַיִּנְהֲגוּ וַיֵּלְכוּ לְדָרְכָם: (ג) וַיְבֹא דָוִד וְאֶנְשֵׁי אֶל הָעִיר וְהִנֵּה שְׂרוּפָה בָּאֵשׁ וְנִשְׁיָהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם נֹשְׁבוּ: (ד) וַיִּשָּׂא דָוִד וְהָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ עַד אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כֹּחַ לִבְכוֹת: (ה) וַשְּׁתֵי נָשִׁי דָוִד נִשְׁבוּ אַחֲיָנֵעַם הַיִּזְרְעֵלִית וְאַבִּיגַיִל אִשְׁתׁ נָבָל הַכַּרְמֶלִי: (ו) וַתִּצָּר לְדָוִד מְאֹד כִּי אָמְרוּ הָעָם לְסָקְלוּ כִּי מָרָה נָפֶשׁ כָּל הָעָם אִישׁ עַל בְּנוֹ בְּנָיו וְעַל בְּנֹתָיו וַיִּתְחַזַּק דָּוִד בַּה' אֱלֹהָיו:

ויתחזק דוד בה' אלקיו - וישם תוחלתו בו והתאפק על הרעה ואמר לרדוף אחריהם ואמר לאביתר הגישה האפוד:

16. חפץ חיים - מחנה ישראל חלק א פרק לט

וכן מצינו (בשמואל ל') בדוד כשבא אל עיר צקלג ומצא אותה שהיא שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנותיהם נשבו וישא דוד והעם אשר אתו את קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות כתוב אח"כ בפסוק ו' ויתחזק דוד בה' אלקיו ואח"כ כתוב ששאל באורים ותומים והשיבו לו שיצלח וכן היה לבסוף שהשיב את הכל ונצח את כל אויביו והכם מהנשף עד הערב למחרתם ולכך כתב לנו הפסוק את שאלת האורים ותומים אחר שכתוב ויתחזק דוד בה' אלקיו להורות לנו שתשובת אורים ותומים שיצלח היה רק בעבור שהתחזק מתחלה את בטחונו בה'

17. אמרי אמת בראשית פרשת ויגש שנה תרצב

לכל אחד יש רוח אלקים אולם צריך להתאמץ שלא יפגם, איתא (שבת נו א) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א' יח יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו, והלא מצינו חטא אצלו אולם הכוונה שהחטא לא יכל לקלקל בו, כשהחטא אינו עושה רושם יכולים להוציא השם בפועל, צריך להתחזק בכחו של יהודה כדכתיב (שם לו) ויתחזק דוד בה' אלקיו היינו בשם שנמצא בבני ישראל עמוק עמוק, הרי זה הוא החיזוק

18. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כה פסוק יא

וְיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי: ס
רש"י בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כה פסוק יא
נחמו תנחומי אבליים. דבר אחר אף על פי שמסר הקדוש ברוך הוא את הברכות לאברהם, נתיירא לברך את יצחק מפני שצפה את עשו יוצא ממנו, אמר יבא בעל הברכות ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקדוש ברוך הוא וברכו:

תקומה ולא התאוששות

19. קהלת פרק ז פסוק ב

(ב) טוֹב לִלְכֹת אֶל בֵּית אֲבֹל מִלְכֹת אֶל בֵּית מִשְׁתֶּה בְּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל הָאָדָם וְהָחִי יִתֵּן אֶל לְבוֹ:

20. חכמה ומוסר חלק א סימן כז

וכענין שנאמר "טוב ללכת אל בית אבל כו' והחי יתן אל לבו" פי', יצייר בלבבו אז ענין המיתה על עצמו ולא על פלוני, וכענין שאז"ל "יזכיר לו יום המיתה" מאי "לו"? מותר הוא! אבל דבר גדול כונו בזה לבאר כי האדם החושב על מיתה סתם, הרי זה כאלו חושב על מיתת פלוני, ולא הוא, ולכן אמרו "יזכיר לו יום המיתה", פי', יזכיר לו לעצמו ציור יום המות,

21. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק ב - ג

והחי יתן אל לבו (שם ז ב). זה אברהם, שכל השנים הללו לא קנה לו קבר בארץ ישראל, עד שמתה שרה, ונתן אל לבו, לקנות לו קבר להיות בחזקתו, מיד

22. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק יז - יח

(יז) וַיָּקָם שָׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמִכְפֶּלֶה אֲשֶׁר לִפְנֵי מִמְרָא הַשָּׂדֶה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב: (יח) לְאַבְרָהָם לְמַקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי חַת בְּכָל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ: רש"י

(יז) ויקם שדה עפרון - תקומה היתה לה שיצאה מיד הדיוט ליד מלך.

23. אבן עזרא בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק יט

ונזכרה זאת הפרשה להודיע מעלת ארץ ישראל על כל הארצות לחיים ולמתים. ועוד לקיים דבר ד' לאברהם להיות לו נחלה:

24. רמב"ן בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כג פסוק יט

ולא ידעתי טעם לדברי רבי אברהם שאומר להודיע מעלת ארץ ישראל לחיים ולמתים, ועוד לקיים לו דבר השם להיות לו נחלה, כי מה מעלה לארץ בזה כי לא יוליכנה אל ארץ אחרת לקברה, ודבר השם לאברהם על כל הארץ היה ונתקיים רק בזרעו:

25. בראשית (פרשת חיי שרה) פרק כד פסוק א

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו וְהָ בָרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל: ספורנו

(א) ואברהם זקן. ויי ברך. באר הסבות שהכריחו את אברהם לשלוח את עבדו [עתה] אל ארץ אחרת בעד אשה לבנו ושהוצרך להשביעו עליו שהרי לסבת הזקנה דאג שימות ולא יראה בחופת בנו והסכים שלא לאחר עוד ומבלי אין בארצו אשה הגונה לבנו הוצרך לשלוח אל ארץ אחרת. ומפני עשרו דאג שמא איזה אדם בלתי הגון ירבה שוחד לעבדו כדי שיבחר בבתו ולא ישתדל להשיג אשה הגונה לבנו. ולכן הוצרך להשביע את עבדו על כל אלה:

26. שיג ושיח חלק א הרב יונתן זקס עמוד 54

אברהם שמע את העתיד קורא לו. שרה כבר מתה, יצחק עדין לא התחתן. לאברהם לא היו לא קרקע ולא נכדים. הוא לא זעק אל אלוקים בכעס או ביגון. הוא שמע את קול הדממה הדקה של ה' אומר לו: הצעד הבא תלוי בך! אתה חייב ליצור לך עתיד, ואני אשפוך עליו את רוחי. כך שרד אברהם בהלם ובאבל. מוטב כמובן שלא יקרו אסונות, אבל אם הם קורים, ההסתכלות קדימה היא הדרך לשרוד בהם. אלוקים נכנס לחיינו כקריאה מן העתיד. הוא כמו מנופף לנו ביד מקצה אופק הזמן, מפציר בנו לצאת למסע ולבצע משימה שאיכשהו, בדרכיו הנסתרות של הבורא, נולדנו כדי למלא. איננו נמצאים בעולם במקרה. אנחנו כאן כי ה' רצה שנהיה כאן, ומפני שיש משימה שנועדנו להגשים. לא קל לגלות מהי.

לפעמים אנו מגלים אותה רק אחרי שנים והרבה התחלות שגויות. אבל לכל אחד יש משהו שאלוקים קורא לו לעשות, עתיד שעדין לא נוצר כי אם מחכה שניצור אותו ... הרבה מן הכעס, השנאה והטינה בעולמנו נוצרו בידי אנשים המתפלשים בעבר ואשר, כמו אשת לוט, אינם מסוגלים ללכת הלאה. לסיפורים מהסוג הזה אין סוף טוב, רק עוד דמעות ואסונות. דרכו של אברהם בפרשת חיי שרה היא אחרת. בנה את העתיד - ורק אז פנה להתאבל על העבר.

סיכום קצר:

אברהם בא לספוד לשרה ולבכותה אך מיד אחרי הבכי אומרת התורה "ויקם אברהם", אברהם קם, מיישר מבט קדימה ומתחיל לעשות. אשת לוט בחרה להתבוסס בעבר והפנתה את המבט לאחור והפכה לנציב מלח. מלח ידוע כחומר משמר ואשת לוט בחרה לשמר את העבר, ולהתבוסס בו. חובתו של האדם לדעת לתת מקום לפרוק את הרגשות, אך לאחר מכן לקום ולהתחיל לעשות.

הדרך לקום היא להתחזק באמונה בה' כמו שעשה דוד במלחמה נגד עמלק לאחר ששרפו את העיר צקלג ולקחו את הנשים והילדים בשבי. האמונה משרישה את ההבנה שהכל מלמעלה ומתוך הבנה זו ה' שולח ברכת תנחומים ומברך את האבל כמו שמצינו ביצחק לאחר פטירת אברהם.

הקיימה אינה התאוששות אלא התחזקות יותר ממה שהיה בעבר, אברהם מתחיל לממש את שתי ההבטחות שקיבל מהקב"ה, קונה קרקע בארץ ישראל ומחפש שידוך ליצחק.

שבת שלום!

